

UiO : Universitetet i Oslo

Den sentrale klagenemd

Årsmelding 2017

3. april 2018

DEN SENTRALE KLAGENEMND - Universitetet i Oslo

Årsmelding for 2017

INNLEDNING

Klagenemndas virksomhet er hjemlet i universitets- og høyskoleloven § 5-1. I tillegg gjelder forvaltningsloven for nemndas saksbehandling.

Klagenemnda behandler klager over enkeltvedtak som er fattet ved Universitetet i Oslo. Klagenemnda behandler også klager over formelle feil ved eksamen. Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages videre.

I tillegg behandler og treffer klagenemnda vedtak i noen sakstyper som første instans. Det gjelder saker om mistanke om fusk etter universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 og 4-8, andre saker om bortvisning og utestengning etter §§ 4-8, 4-9 og 4-10 samt saker om forfalskning av søknadspapirer i forbindelse med opptak (§ 3-7 åttende ledd). Klagenemndas vedtak i disse sakene kan påklages til Felles klagenemnd, som er den nasjonale klagenemnda for nærmere bestemte vedtak fattet ved universiteter og høyskoler.

Klagenemnda er vedtaksfør med leder og to andre medlemmer eller deres varamedlemmer til stede.

KLAGENEMNDAS SAMMENSETNING

Klagenemnda hadde i 2017 følgende sammensetning:

leder: lagdommer Eyvin Sivertsen

vara for leder: tingrettsdommer Inga Bejer Engh, fra 18. oktober 2017 endret til lagdommer Lisa Vogt-Lorentzen

Representanter for de vitenskapelig tilsatte:

professor Tore Jahnsen

vara: professor Franco Trivigno

universitetslektor Dag Langmyhr

vara: professor Bjørn Erik Rasch

Studentrepresentanter vårsemesteret 2017:

Christine Overøie

vara: Heidrun Elisabeth Lode

Vetle Bo Saga

vara: Tomas Midttun Tobiassen

Studentrepresentanter høstsemesteret 2017:

Christine Overøie

vara: Ingvild Leren Stensrud

Jonas Virtanen

vara: Aleksander Gjøsæter

Klagenemndas sekretær er seniorkonsulent Finn Ragnar Berger ved Avdeling for fagstøtte.

Årsmeldingen ble godkjent i klagenemndas møte 19. mars 2018

STATISTIKK FOR 2017

Oversikt:

Klagenemnda hadde i 2017 11 møter, hvor det ble behandlet tilsammen 209 saker. Totalt ble 211 saker oversendt klagenemnda for behandling, men 2 saker ble trukket fra behandling. I tillegg kommer behandling av klager på nemndas vedtak, først og fremst i saker vedr. mistanke om fusk, som omfatter 11 saker.

De temaene som Klagenemnda oftest har støtt på i sitt arbeid, fremgår av følgende oppstilling:

	2015	2016	2017
Klager over formelle feil ved eksamen/sensur/saksbehandling, jf. § 5-2	20	21	15
Klager over avslag på opptak til studier på grunnlag av annet opptaksgrunnlag (realkompetanse, GSK) *, jf. § 5-1	6	2	5
Klager over tap av studierett/studieplass , jf. § 5-1	11	13	21
Klager over avslag om opptak til høyere gradsstudier, jf. § 5-1	15	13	10
Godkjenning av utdanning, jf. § 5-1	4	2	7
Mistanke om fusk/forsøk på fusk, jf. §§ 4-7 og 4-8	99	90	91
Forfalskningssaker, jf. § 3-7, 8. ledd	6	11	18
Politiattest	-	1	4
Øvrige saker	41	42	38
	202	195	209

* Klager over det ordinære opptaket gjennom Samordna opptak behandles av Felles nasjonal klagenemnd.

Historisk oversikt fuskesakene:

Fak u s	Innmeldte saker til Klagenemnda ved UiO							Sum	Jus	Funnet skyldig i fusk av Klagenemnda							Sum
	J	Med	HF	MN	OD	SV	UV			Med	HF	MN	OD	SV	UV		
År																	
2002	3		1	1				5	2		1	1				4	
2003	4		3	2			1	10	4		3	2			1	10	
2004	6		13	4		2	1	26	6		10	3		1	1	21	
2005	9	1	10	4		1		25	6	1	6	4		1		18	
2006	6		17			5	3	31	2		11			5	2	20	
2007	1	1	11	7		4	5	29	1	1	10	7		3	4	26	
2008		11	12	30		2	2	57		-	9	19			2	30	
2009	2	1	5	9		1	1	19	2		5	8		1	1	17	
2010	4		12	29	1	5	4	55	2		10	25		4	4	45	
2011	6		13	14		4	1	38	5		12	11		3	1	32	
2012	2	2	41	17		2	10	74	1	1	37	15		2	6	65	
2013		1	38	9	1	1	5	55		1	35	8	1	1	4	50	
2014		1	57	3	1	3		65		1	54	2	1	3		61	
2015	5	2	63	19		8	2	99	4	2	60	19		8	2	95	
2016	2	4	71	3		9	1	90	2	4	70	3		8	1	88	
2017	4	3	70	5		6	3	91	4	2	70	5		5	3	89	

Typer av sanksjon i fuskesakene for 2017 fordeler seg slik:

Annullering av eksamen:	15 saker
Annullering og utestengning i 1 semester:	39 saker
Annullering og utestengning i 2 semestre:	36 saker
Kun utestengning:	0 saker

Tallene oppsummert

Totalt antall innmeldte nye saker i 2017 var 211, en økning på 5 % fra 2015. 2 saker ble trukket, slik at totalt antall behandlede saker i 2017 ble 209. Fuskesakene utgjorde 40 % av saksmengden, noe som er litt mer enn hva tilfellet har vært de siste årene. 52 % av sakene var ordinære klagesaker, mens 8 % av sakene var saker vedr. forfalsket dokumentasjon.

Fusk avdekkes både ved manuell gjennomgang av besvarelsene, og ikke minst ved hjelp av elektroniske plagiatkontrollprogrammer, i hovedsak gjennom programmet Ephorus, - som fra august 2017 er erstattet med programmet URKUND. 77 av fuskesakene er avdekket ved hjelp av slik elektronisk plagieringskontroll. I 58 % av disse er 20 – 59 % av besvarelsen resultat av plagiat. I 26 % av sakene utgjør plagiat 60 – 100 % av besvarelsen. 35 % av sakene kom fra Det humanistiske fakultet, mens de øvrige sakene fordelte seg nokså jevnt på alle fakulteter.

ANNEN KLAGEBEHANDLING

Felles klagenemnd/Sivilombudsmannen

Ordinære klagesaker er gjennom behandlingen i klagenemnda ferdigbehandlet i forvaltningen, slik at vedtaket er endelig. Det er imidlertid anledning til å klage til Sivilombudsmannen.

I 2017 ble en sak klaget inn for Sivilombudsmannen, som ikke fant grunnlag for innvendinger mot klagenemndas vedtak.

Klagenemndas vedtak i saker om mistanke om fusk og utestengning kan påklages til Felles klagenemnd.

I 2017 ble 12 saker vedr. mistanke om fusk oversendt Felles klagenemnd. For å konkludere med at det foreligger fusk, må både de objektive og subjektive vilkårene for fusk være oppfylt. Klagenemndas vedtak ble stadfestet i alle sakene bortsett fra to. Vedtaket i den ene saken ble opphevet fordi Felles klagenemnd ikke fant tilstrekkelige bevismessige holdepunkter for at det var fusket på eksamen, mens nemnda i den andre saken stadfestet vedtaket, men justerte vedtakets ikrafttredelse ved at utestengelsen ble gitt virkning fra og med inneværende semester, og ikke fra påfølgende semester.

EKSEMPLER PÅ VEDTAK I KLAGEENEMNDA

Klagesaker

Klagenemnda behandlet 96 klager i denne kategorien, som omfatter alle sakstyper unntatt saker om fusk, bortvisning og utestengning. Det kan f.eks. være klager på avslag på søknad opptak, avslag på søknad om tilrettelegging av studier og eksamener, avslag på søknad om fjerde eksamensforsøk og tap av studierett.

Eksempler

Saken gjaldt klage over formelle feil ved sensur på emnet JUS5860 ved at klageren hadde fått en vesentlig dårligere karakter ved klagesensuren enn ved den opprinnelige sensuren. Klagen ble ikke tatt til følge. Det er ikke uvanlig at to sensorkommisjoner vurderer det faglige nivået på en besvarelse ulikt. I dette tilfellet var karakterforskjellen stor. Det skilte hele tre karakterer mellom ordinær sensur og klagesensuren. Klagenemnda hadde forståelse for at kandidaten reagerte på denne forskjellen. Klagenemndas kompetanse er imidlertid begrenset til å vurdere om det er gjort "formelle feil" ved sensuren, for eksempel ved at en av kommisjonene har sensurert oppgaven ut fra en feilaktig oppfatning av oppgaveteksten eller de faglige kravene til kandidatene, jf. UH-loven § 5-2. En stor forskjell i karaktersettingen er ikke i seg selv nok til å konkludere med at det er begått formelle feil. Klagesensorene var erfarne sensorer med høy faglig kompetanse innen emnet. Det var i saken ingen holdepunkter for formelle feil. Slik saken var opplyst for nemnda, måtte nemnda derfor legge til grunn at den store karakterforskjellen skyldes en ulik faglig vurdering av nivået på besvarelsen. Klagen ble etter dette ikke tatt til følge. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. klage over avslag på søknad om innpass av emne fra Høgskolen i Østfold, ble klagen ikke tatt til følge. Det følger av forskrift om krav til mastergrad § 2 at den enkelte studieinstitusjon fastsetter hvilke fag og emner som skal inngå i det utdanningsløpet som mastergraden bygger på. Institusjonen kan i den forbindelse godkjenne at emner som er avlagt ved andre studieinstitusjoner, innpasses i mastergraden, jf. studie- og eksamensforskriften § 3-5 andre ledd. Ved det erfaringsbaserte masterprogrammet i utdanningsledelse er det fastsatt som vilkår for slik godkjenning at emnet er avlagt for mindre enn ti år siden. Nemnda fant dette vilkåret saklig begrunnet og at det lå innenfor rammen av fakultetets kompetanse, siden det må legges til grunn at det foregår en faglig utvikling som det må tas høyde for. Da klageren søkte om innpass av emner i statistikk og metode fra Høgskolen i Østfold, var det gått mer enn ti år siden emnene ble avlagt. Nemnda er enig med fakultetet i at det var riktig å avslå søknaden. Det ville ha vært en fordel om fakultet i den forutgående e-postkorrespondansen hadde informert om vilkårene for godkjenning av tidligere avlagte emner. Denne unnlattelsen kan ikke være avgjørende, da informasjon om 10-årsgrensen fremgår av programsidene på universitetets hjemmesider. Søkere må forventes selv å sette seg inn i reglene om opptak. Klageren fikk nødvendig informasjon om hvordan hun skulle søke om innpassing av tidligere emner allerede i slutten av mars. Det var da flere måneder til 10-årsfristen utløp. Hun hadde derfor god tid til å sende en formell søknad, eventuelt å undersøke reglene om opptak nærmere. Den neste henvendelsen til fakultetet kom ikke før i desember 2015. Klageren må derfor selv ta ansvaret for at 10-årsfristen for godkjenning av emnet var utløpt på søknadstidspunktet. Klagen kunne etter dette ikke tas til følge. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. klage over vedtak om tap av studierett på det 5-årige programmet i samfunnsøkonomi, ble ikke klagen tatt til følge. Det følger av studie- og eksamensforskriften § 7-3 tredje ledd at minstekravet til årlig progresjon er 30 studiepoeng. Studieretten går tapt dersom progresjonskravene ikke oppfylles, jf. § 7-3 første ledd bokstav a. Klager hadde kun avlagt 20 studiepoeng i den aktuelle perioden og hadde med det ikke oppfylt progresjonskravet. Resultatet av dette måtte bli at studieretten ble tapt. Klagers anførsler kunne ikke føre frem; Funksjonsnedsettelse – i denne sammenheng i form av dysleksi – fritar ikke i seg selv fra minstekravet til progresjon. Klagers anførsel om aleneansvar for barn i skolealder kan heller ikke føre frem. Det er mulig å studere med «halv progresjon», men minstekravet om 30 studiepoeng per år må alle oppfylle, så langt det ikke er søkt om – og innvilget – permisjon eller endret progresjon innen fastsatt frist, jf. forskriften § 7-2 annet og tredje ledd. Det er ikke gjort. Klagenemnda fant grunn til å presisere at progresjon vurderes årlig. Det er ikke avgjørende om kandidaten i løpet av hele studieperioden vil kunne klare å avlegge det nødvendige antallet studiepoeng. Det er kun studiepoeng på aktuelt emne i programmet pr. år som teller. Klagen kunne etter dette ikke føre frem. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. klage over vedtak om tap av studierett, ble ikke klagen tatt til følge. Det er i Forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 7.3 tredje ledd fastsatt krav til kandidatens studieprogresjon. Klager fikk opptak på bachelorprogrammet i sosiologi høsten 2015, og skulle etter progresjonsreglene ha fullført minimum 60 studiepoeng våren 2017. Det hadde ikke klager, som sto registrert med kun 50 studiepoeng. Nemnda var enig med fakultetet i at det ikke er adgang til å søke om redusert progresjon med tilbakevirkende kraft for vårsemesteret 2017. Det ville i realiteten innebære at det gjøres unntak fra progresjonskravet i ettertid. Søknad om redusert progresjon må – i likhet med søknader om permisjon – innleveres innen fastsatte frister. Studenten er erfaren med studiehistorikk tilbake til 1998 og burde således være godt kjent både

med progresjonskravet og mulighetene for å søke om permisjon eller redusert progresjon. Klagen kunne etter dette ikke tas til følge. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. klage over avslag på opptak til masteroppgave, ble klagen ikke tatt til følge. Fakultetet har hatt tilbud om særskilt eget opptak til å skrive masteroppgaver for studenter uten studierett på masterstudiet i rettsvitenskap. Siste mulighet for å skrive masteroppgave etter denne ordningen var høsten 2017. Klager søkte om opptak på grunnlag av jusstudier som ble påbegynt våren 1993. Klager avla siste eksamen som kunne inngå i mastergraden, høsten 2001. Søknaden ble avslått med henvisning til kravet om at eksamener eldre enn 10 år, ikke kan godskrives i en mastergrad, jf. forskrift om overgang i jusstudiet fra studieordningen av 1996 m.m. til masterstudiet § 4-2 nr. 1 og § 4-3 nr. 1. Nemnda fant ikke å kunne ta klagers anførsler til følge. Avslaget var i samsvar med forskriften og kunne ikke anses som urimelig, slik klageren hadde anført. Foreldelsesregelen er faglig begrunnet ved at rettsvitenskap er en dynamisk vitenskap der kunnskap vil være utdatert og mangelfull etter en så lang periode. Som fakultet påpekte, er det også gjort store endringer i læringsmål og faglig innhold i tiden etter at klageren avla sin siste eksamen. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. klage over vedtak om trekk av eksamensmelding for emnet STV2340 ble klagen ikke tatt til følge. Eksamensmeldingen ble trukket som følge av at klager ikke oppfylte kravet til obligatorisk oppmøte. Samme dag som seminaret skulle avholdes ga hun beskjed om at hun ikke kunne delta pga. jobb, og søkte om å få bytte seminar. Dette ble avslått i og med at klager hadde søkt, og fått innvilget, førsteønsket om seminar, det var ingen seminarkollisjoner som utgjorde noe problem og i tillegg var fristen for å søke om bytte for lengst oversittet. Jobb er uansett ikke et tilstrekkelig grunnlag, og klager hadde i ethvert tilfelle hatt mer enn tilstrekkelig med tid på seg til å undersøke andre muligheter, evt. søkt om bytte på et tidligere tidspunkt. Reglene for seminarbytte er godt kunngjort, og klagers anførsler kunne ikke føre frem. Klagers oppfatning av at hun var utestengt og bortvist må bero på en misforståelse og henvisningen til universitets- og høyskolelovens forarbeider kan ikke føre frem, da noten til den aktuelle bestemmelsen univ. § 3-10 annet ledd knytter seg til dem som er privatister på et emne, noe klager i denne saken ikke var. Klagen kunne etter dette ikke føre frem. Avgjørelsen var enstemmig.

Fuskesaker

Klagenemnda behandlet 91 saker i denne kategorien, hvor saker om plagiat og manglende kildehenvisninger dominerer.

Eksempler

I sak vedr. mistanke om fusk på masteroppgave – emnet JUR5030, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Det var snakk om fusk på mastergradsoppgave med 17 % tekstlig sammenfall mellom besvarelsen og andre kilder, bl.a. en annen tidligere innlevert mastergradsoppgave. Det var ingen sitatmarkeringer eller henvisninger til kilden. Kandidaten var privatist og privatiststudiet var under utfasing. Siste mulighet for å levere masteroppgaven som privatist var våren 2017. Selv om følgene for kandidaten ville være betydelige ved at masterstudiet ikke ville kunne fullføres, fant nemnda likevel at det måtte reageres på forholdet med utestengning. Stress og andre utenforliggende forhold er ingen unnskyldning for å fuske. Forholdet er i det minste grovt uaktsomt. Det reageres på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i 1 semester, dvs. høstsemesteret 2017. Dette innebærer at kandidaten også har tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om forsøk på fusk på skriftlig skoleeksamen i emnet FRM1050, våren 2016, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Under eksamen ble det avdekket at kandidaten hadde ulovlige hjelpemidler på pulten i form av 30 sider pensumrelevant faglitteratur. Eneste lovlig hjelpemiddel på eksamen var godkjent kalkulator og molekylbyggesett. Dette fremgikk av oppgavesettets forside, og det ble informert om dette før eksamen startet. Klagenemnda fant ikke å kunne legge til grunn forklaringen om at kandidaten ikke brukte materialet under eksamen, men kun hadde lest gjennom det på forhånd og glemt å legge det bort. Nemnda la avgjørende vekt på eksamensinspektørens observasjoner om at kandidaten bladde aktivt gjennom papirene under eksamen. I ethvert tilfelle er det klart i strid med regelverket å ha slik dokumentasjon tilgjengelig under eksamen. Hvorvidt materialet faktisk var til nytte under eksamen eller ikke, er ikke avgjørende. Forholdet er forsettlig, og det ble reagert på forholdet

med annullering av eksamen og utestengning i to semestre, dvs. vår- og høstsemesteret 2017. Dette innebærer at kandidaten også har tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk/forsøk på fusk på semesteroppgave i emnet EXPHIL03, høsten 2016, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Det var avdekket betydelig omfang av plagiat, med opp mot 80 % tekstlig sammenfall mellom besvarelsen og en annen students tidligere innleverte besvarelse, samt læreboken og to nettkilder, uten at det var ført kildehenvisninger på foreskrevet vis. Det er kildehenvisninger til både læreboken og nettsiden folk.ntnu.no, og begge disse kildene samt nettsiden europas-historie.net var oppført i litteraturlisten. Ordrett sammenfall med kildene er imidlertid ikke markert som sitat. Besvarelsen til den andre studenten var ikke nevnt hverken i selve teksten eller i litteraturlisten. Studenten møtte sammen med sin advokat og erkjente de faktiske forhold. Kandidatens anførsler når det gjeldt manglende kunnskap om kildebruk kunne ikke føre fram. Slik nemnda så det må det legges til grunn at det i tilstrekkelig grad var informert om kildebruk m.v. Nemnda var imidlertid ikke avvisende til studentens etterlysning om bedre informasjon bl.a. rundt følgene av å bli tatt i fusk. Det endret likevel ikke resultatet i herværende sak. Forholdet er forsettlig. Det ble reagert på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i 2 semestre, dvs. høstsemesteret 2017 og vårsemesteret 2018. Dette innebar at kandidaten også hadde tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven.

I sak vedr. mistanke om fusk på eksamen i emnet EXPHIL03, høsten 2016, ble fakultetets innstilling tatt til følge. Kandidaten møtte sammen med Studentombudet på nemndas møte og anførte at hun bare hadde vært i Norge i ca. 8 måneder og hadde problemer med språket. Videre anførte hun manglende kjennskap til reglene for kildebruk samt at hun ikke forsto den informasjonen hun hadde fått. Det var avdekket betydelig plagiat, med opp mot 84 % tekstlig sammenfall mellom besvarelsen og pensumboken EXPHIL I: Filosofi-og vitenskapshistorie samt en rekke nettkilder, som det ikke var referert til på foreskrevet vis. Det var funnet tekstlig samsvar mellom besvarelsen og i alt 11 ulike nettkilder, hvor kun seks av dem var ført opp i litteraturlisten. Fem av kildene var oppgitt som referanse i besvarelsen, men det var ingen referanser til de øvrige kildene og ordrett avskrift var ikke markert som sitat. Nemnda hadde forståelse for at det kunne være utfordrende for utenlandsstudenter å sette seg inn i regelverket for akademiske studier i Norge. Utenlandsstudenter er likevel ikke fritatt fra å følge reglene. Hensynet til likebehandling tilsier at det anvendes sanksjoner også mot disse studentene når det foreligger fusk. Det kan heller ikke legges avgjørende vekt på at kandidaten ved utestengelse risikerer å miste studieretten og retten til opphold i Norge. Det gjelder mange studenter ved UiO. Studentene må uavhengig av oppholdsstatus følge de reglene som gjelder for studier ved UiO. Forholdet er i det minste grovt uaktsomt, og nemnda treffer etter dette vedtak om annullering av eksamen og utestengning i 2 semestre, dvs. høstsemesteret 2017 og vårsemesteret 2018. Dette innebar at kandidaten også har tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på semesteroppgave i emnet IDE4060, høsten 2016, var det avdekket betydelig plagiat, med opp mot 32 % tekstlig sammenfall, mellom besvarelsen og en rekke ulike nettkilder, som det ikke var referert til på foreskrevet vis. Det var snakk om ordrett avskrift uten at det var ført kilder fortløpende i teksten eller ført fullstendige kilder i litteraturlisten. Besvarelsen inneholdt en rekke tekstpartier som var ordrett avskrift fra aktuelle nettsider, uten at disse er markert som sitater. Av de ni nettsidene kandidaten hadde benyttet, var det kun fem som var oppført i litteraturlisten. En rekke steder var det ingen referanse til kilden i teksten. Der hvor det var tatt inn referanser, henviste disse til artikkelforfatteren, og ikke nettlenken.

Det var snakk om en student på masternivå, og nemnda fant det vanskelig å legge til grunn kandidatens forklaring. Det forhold at kandidaten ikke er tilbudt kurs om referanseteknikk, slik andre masterprogrammer gir tilbud om, kan ikke være avgjørende. Nemnda bemerker at kandidatene uansett har plikt til å sette seg inn i regelverket. Det foreligger ikke unnskyldelig rettsvillfarelse, og det var i denne saken ingen tvil om at vilkårene for å utestenge kandidaten var tilstede.

Forholdet er forsettlig – eller i det minste grovt uaktsomt - og det reageres på forholdet med annullering av eksamen og utestengning i ett semester, dvs. vårsemesteret 2017. Dette innebar at kandidaten også hadde tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om fusk på emnet PED2450 ble det ved sensors gjennomgang påvist betydelig omfang av plagiat ved at nesten all tekst er hentet fra pensumlitteratur. Det var referert

til de fleste tekstutdragene, men det er ikke benyttet anførselstegn hvor det var direkte sitater, og teksten fremsto derfor som vesentlig mer selvstendig enn det det var grunnlag for. Fakultetet vurderte saken som uaktsom. Det følger imidlertid av universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd, at den simple uaktsomhet faller utenfor fuskebegrepet. I og med at saken var oversendt Den sentrale klagenemnd, ble det lagt til grunn at man mener at forholdet i det minste må anses som grovt uaktsomt.

Nemnda har delt seg i et mindretall og et flertall, hvor mindretallet viste til fakultetets egen fremstilling hvor det fremgår at "Hun har referert til de fleste tekstutdragene fra Frønes bok med sidetall, men hun har ikke brukt anførselstegn der det er direkte sitater fra boka" og la til grunn at regelbruddet ikke var så omfattende at det måtte sanksjoneres med utestengelse.

Nemndas flertall var av den oppfatning at forholdet i det minste måtte sies å være grovt uaktsomt, og la avgjørende vekt på at det var snakk om en erfaren student som burde være vel kjent med regelverket om kilde og sitatbruk. Det påligger studentene et selvstendig ansvar å sette seg inn i relevant regelverk. Store deler av besvarelsen var avskrift uten sitatmarkering. Nemndas praksis tilsier da at det reageres med utestenging.

Forholdet er grovt uaktsomt, og det reageres på forholdet med annullering av eksamen og utestenging i ett semester, dvs. høstsemesteret 2017. Dette innebærer at kandidaten også har tapt eksamensretten ved øvrige institusjoner under loven.

Forfalskningsaker

Klagenemnda behandlet i 2017 18 saker om forfalskning av dokumentasjon i forbindelse med opptak. De fleste sakene gjelder utenlandske søkere, men det har også vært saker med innenlandske søkere. I alle sakene traff nemnda vedtak om karantenetid for opptak på ett år i medhold av universitets- og høyskoleloven § 3-7 åttende ledd. I de saker hvor forfalskningen først har blitt oppdaget etter at kandidaten har fullført tellende aktivitet, har slik aktivitet som f.eks. avlagte eksamener blitt annullert.

Eksempler:

I sak vedr. mistanke om forfalsket dokumentasjon ved søknad om opptak til masterstudier – anmodning om ett års karantene og annullering av oppnådde emner, ble innstilling fra Seksjon for opptak og tilrettelegging tatt til følge. På grunnlag av nominasjon fra spansk universitet fikk studenten søke opptak til masterstudier som utvekslingsstudent gjennom Erasmus-programmet. I forbindelse med opptak må søkerne sende inn dokumentasjon på utdanning. Under behandling av søknaden, oppsto det tvil om fremlagt dokumentasjon var korrekt. En avklaring mot det spanske lærestedet viste at søkeren ikke var nominert fra institusjonen og heller aldri hadde vært student der. Det hersket ingen tvil om at det var benyttet forfalsket dokumentasjon i forbindelse med søknad om opptak. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 3-7 åttende ledd, ble det reagert på forholdet med ett års karantene for søknad om opptak ved Universitetet i Oslo. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 4-12 annet ledd ville øvrige institusjoner under loven informeres om vedtaket. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. mistanke om forfalsket dokumentasjon ved søknad om opptak til masterstudier – anmodning om ett års karantene og annullering av oppnådde emner, ble innstilling fra Seksjon for opptak og tilrettelegging tatt til følge. På grunnlag av nominasjon fra spansk universitet fikk søker opptak til masterstudier som utvekslingsstudent gjennom Erasmus-programmet. I forbindelse med opptak må søkerne sende inn dokumentasjon på utdanning. Da søker gjennom fakultetet søkte om forlengning av utvekslingsavtalen og la ved ny nominasjon, oppsto tvil om det var snakk om samme person som allerede lå inne i basen. En avklaring mot det spanske lærestedet viste at søkeren ikke var nominert fra institusjonen og heller aldri hadde vært student der. Det hersket ingen tvil om at det var benyttet forfalsket dokumentasjon i forbindelse med søknad om opptak, både ved denne siste søknaden og den opprinnelige. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 3-7 åttende ledd, ble det reagert på forholdet med ett års karantene for søknad om opptak. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 4-7 første ledd ble oppnådde studiepoeng ved Universitetet i Oslo annullert. Avgjørelsen var enstemmig.

I sak vedr. forfalskning av opptaksdokumentasjon ble innstilling fra Seksjon for opptak

og tilrettelegging tatt til følge. Ved kontroll av søknadspapirer ble det avdekket at det forelå forfalsket dokumentasjon. Det følger av universitets- og høyskoleloven § 3-7 sjette ledd at det er forbudt å benytte seg av forfalsket eller uekte dokumentasjon. Falske institusjoner – "Diploma mills" - er nærmere beskrevet i Forskrift om opptak til høyere utdanning § 10-1 annet ledd. Søkers opplastede dokumentasjon var ikke fra en godkjent undervisningsinstitusjon, og den påståtte akkrediteringen var ikke gjort av et offentlig godkjent organ, men av en institusjon som selv var kjent for å være en falsk akkrediteringsinstitusjon. Dokumentasjonen fremsto således som falsk og ulovlig å benytte i opptakssammenheng.

Nemnda fant ikke grunnlag for å vektlegge studentens anførsel om at dokumentet ikke var ment å skulle benyttes som del av opptaksgrunnlaget. Dokumentet var lastet opp som del av søknaden og var utformet som et vitnemål, med opplisting av karakterer og resultater. Dokumentet må da anses som et søknadsdokument i forbindelse med opptaket. Det er ikke avgjørende om dokumentet er betegnet som "certificate", og ikke som "diploma" eller "degree".

Dokumentet ble dessuten innsendt som et svar på opptakskontorets anmodning om ettersendelse av dokumentasjon for tidligere utdanning for å få tilstrekkelig opptaksgrunnlag.

Samlet sett var det ikke tvil om at kandidaten forsettlig hadde forsøkt å oppnå opptak ved bruk av et falskt dokument. I tråd med universitets- og høyskoleloven § 3-7 åttende ledd ble det reagert på forholdet med ett års karantene for søknad om opptak til Universitetet i Oslo – gjeldende fra vedtaksdato til utgangen av vårsemesteret 2018. Øvrige institusjoner under universitets- og høyskoleloven vil informeres om vedtaket, jf. uhl. § 4-12. Avgjørelsen var enstemmig.

Politiattestsaker

Det følger av universitets- og høyskoleloven § 4-9 første ledd at der studentene kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kan det kreves at studentene i tråd med politiregisterloven § 39 første ledd legger frem politiattest, ved opptak eller underveis i studiet. Adgangen til å kreve fremleggelse av politiattest er presisert i forskrift om opptak til høgre utdanning § 6-1 første og annet ledd. Kravet til politiattest omfatter i hovedsak helse- og sosialfagsutdanninger samt pedagogiske utdanninger hvor studenten kommer i kontakt med klienter/mindreårige elever. Politiattest kan kreves vedlagt i forbindelse med søknad om opptak eller som følge av oppfølging av søkerne. Nemnda behandlet 4 slike saker i 2017.

Eksempler:

I sak vedr. politiattest med merknad for en student ved opptak til profesjonsstudiet i medisin, ble fakultetets innstilling tatt til følge.

Merknaden i politiattesten knytter seg til dom i Oslo tingrett for brudd på straffeloven § 273 for å ha skadet en annens kropp eller helse. Spørsmålet var om han tross dette skulle gis adgang til å gjennomføre praksis ved profesjonsstudiet i medisin. I dom i Oslo tingrett ble kandidaten frifunnet.

Hjemmel for å utestenge studenter på bakgrunn av politiattest er universitets- og høyskoleloven § 4-9 fjerde ledd som fastsetter at en student som "er siktet eller tiltalt for straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i politiattester i medhold av annet ledd, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, brukere, barn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse".

Nemnda drøftet saken på bakgrunn av fakultetets saksframlegg og konkluderte med at det ikke ville være uforsvarlig å tillate studenten å gjennomføre praksis. Nemnda la avgjørende vekt på at § 4-9 fjerde ledd etter lovens ordlyd og forarbeider primært tar sikte på å beskytte mindreårige, og eventuelt andre sårbare grupper, mot overgrep og annen skadelig atferd. Politiregisterloven § 39, jf. § 37, understøtter dette. Det er ikke holdepunkter for at studenten utgjør en slik risiko.

Studenten er frifunnet etter tiltalen, både i tingrett og senere opprettholdt i lagmannsrett. Det medisinske fakultet har i sin uttalelse til nemnda gitt uttrykk for at de forhold som kandidaten har vært tiltalt for, ikke vil være til hinder for å gjennomføre klinisk undervisning og praksis

siden forholdet ikke er av tilstrekkelig alvorlig karakter samt at det aktuelle forholdet gjelder en situasjon som ikke er sammenlignbar med hva kandidaten vil møte i praksis. Studenten ble dermed gitt adgang til å gjennomføre klinisk undervisning. Avgjørelsen var enstemmig.

Andre saker

Det har i 2016 blitt behandlet fire saker om utestengning på grunn av straffbare forhold eller uskikkethet med hjemmel i §§ 4-9 og 4-10. Videre behandlet nemnda en sak om bortvisning på grunn av grovt forstyrrende oppførsel.

NEMNDAS KOMMENTARER

Om klagesaker

Klagesakene utgjør en stor og uensartet gruppe saker. Som det fremgår av tabellen ovenfor, er det mulig å oppstille noen hovedgrupper av saker som går igjen fra år til år. Men som det også fremgår av tabellen, er det en betydelig andel av sakene som ikke lar seg plassere inn i hovedgruppene. Det gjelder blant annet saker om søknad om tilrettelegging, avslag på søknad om grad/vitnemål, fritak fra obligatorisk undervisning og søknader om permisjon.

Som det fremgår av tallene, omhandler flere av sakene avslag på opptak til høyere gradsstudier. Også i disse sakene er klagenemndas kompetanse i hovedsak begrenset til prøving av de formelle sidene ved vedtaket, og om skjønnsutøvelsen har vært forsvarlig. Nemnda vil i stor grad måtte legge til grunn de rent faglige vurderinger som er gjort i saken. På samme måte som ved øvrige vedtak skal hjemmelskjeden være på plass for at et vedtak skal være gyldig. Nemndas inntrykk er at fagenhetenes praksis i stor grad er i samsvar med regler og retninglinjer.

Generelt bør også behovet for å gi studentene god informasjon understrekes. Flere saker kan avverges dersom man på enhetsnivå tidligere fanger opp de problemstillinger som senere fører til klage.

I klagesakene vil nemnda kontrollere om vedtakene er truffet i samsvar med lov og forskrift. I mange saker vil fakultetet også ha utvist et skjønn som kan være basert på faglige vurderinger, eller vurderinger av rimelighet og hensiktsmessighet. Nemnda kan prøve skjønnen fullt ut. I tilfeller hvor avgjørelsen bygger på et faglig skjønn, vil nemnda likevel ofte være varsom med å overprøve fakultetets vurderinger, for eksempel saker om avslag på godkjenning av en doktorgradsavhandling.

Et eksempel på vedtak hvor utfallet beror på et rimelighetsbasert skjønn, er søknader om ekstra eksamensforsøk. Adgangen til å dispensere fra tregangers-regelen er utpreget skjønnsmessig. I slike saker vil nemnda være varsom med å sette til side fakultetets vedtak så langt vedtaket ligger innenfor fakultetets praksis. Det skyldes at hensynet til likebehandling på de enkelte fagområder må veie tungt. Det er derfor sjelden slike saker vinner frem i nemnda.

Nemnda har også en del klagesaker hvor studenter ikke har overholdt frister for betaling av semesteravgift, oppmelding til eksamen o.l. I slike saker har nemnda fulgt en streng praksis og lagt avgjørende vekt på universitetets behov for en effektiv studentadministrasjon.

For øvrig finner klagenemnda grunn til å minne om forvaltningslovens saksbehandlingsregler. En sak starter enten ved en søknad fra studenten, eller ved at den aktuelle enheten ved fakultetet selv reiser sak. I de sistnevnte tilfellene er det viktig å sørge for at studenten får mulighet til å uttale seg før vedtak treffes, slik at hensynet til kontradiksjon blir ivaretatt, jf. forvaltningsloven § 16 og § 17.

Nemnda har merket seg at fakultetene i enkelte saker ikke har fulgt forvaltningslovens krav om forhåndsvarsel til studentene før det treffes vedtak (forvaltningsloven § 16). Dette gjelder særlig saker hvor studenter er fratatt studieretten på grunn av for lav progresjon i studiene. I ett tilfelle førte manglende forhåndsvarsel til at fakultetets vedtak ble opphevet. Unntakene fra plikten til å gi forhåndsvarsel er snevre, og nemnda vil understreke at det er viktig at fakultetene gir forhåndsvarsel før det treffes enkeltvedtak.

Det er også viktig å orientere studentene om klageretten, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd. Klagen skal først vurderes av førsteinstansen, som kan omgjøre eller endre sitt eget vedtak dersom den finner grunnlag for det, jf. § 33. Hvis førsteinstansen ikke endrer vedtaket, skal saken sendes til klagenemnda sammen med en saksfremstilling der førsteinstansen gir sin vurdering av klagen.

Kravet om kontradiksjon gjelder også på klagestadiet. Førsteinstansen må derfor sende kopi av saksfremstillingen til studenten, slik at vedkommende får anledning til å komme med ytterligere kommentarer og innspill. Retten til å gi innspill gjelder i praksis frem til saken avgjøres i klagenemnda.

Om fuskesakene

En betydelig andel av fuskesakene gjelder plagiat og er avdekket gjennom plagieringskontrollverktøyet Ephorus, - fra august 2017: URKUND - og enkelte andre elektroniske verktøy, som f.eks. Devilry. Selv om de elektroniske verktøyene er til stor hjelp for å avdekke plagiat, må de suppleres med manuell kontroll, både for kontrollens egen del, men også for å avdekke ytterligere fusk som ikke fanges opp av plagieringskontrollverktøyene.

I mange fuskesaker er det ingen tvil om at kandidaten har kopiert kilder i strid med reglene for sitering og referanser. Studentene har plikt til å sette seg inn i regelverket. Det er derfor bare helt unntaksvis at manglende kjennskap til reglene kan være unnskyldelig, slik at skyldkravet ikke anses for å være oppfylt.

Som den store hovedregel vil fusk i form av plagiat føre til annullering av eksamen og utestengning i ett eller to semester. Ved valg av reaksjon vil omfanget av plagiatet, skyldgrad og kandidatens erfaring være av stor betydning. Også andre momenter kan spille inn. Det anses for eksempel som et skjerpene moment dersom det er en annen students arbeid som plagiert, særlig hvis dette kan føre til at også den andre studenten urettmessig blir mistenkt for fusk. Personlige forhold hos kandidaten påberopes ofte som en formildende omstendighet i slike saker, men det skal mye til før dette får betydning. Nemnda legger stor vekt på likebehandling.

Utestengning etter universitets- og høyskoleloven § 4-8 har et visst pønalt preg. Oslo tingrett har på denne bakgrunn i enkelte dommer inntatt det standpunkt at det gjelde ret krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt for å reagere med utestengning. Det samme har Felles klagenemnd i sin årsrapport for 2016. Problemstillingen vil sjelden komme på spissen, men i

lys av den praksis som synes å ha utviklet seg, vil også klagenemnda legge til grunn et skjerpet beviskrav, selv om spørsmålet ikke kan anses som endelig avklart.

Ulovlige hjelpemidler på eksamen er en annen hovedtype av fuskesaker. Høyesterett avsa i 2015 en dom (Rt. 2015 side 995) hvor det fremgår at fuskebegrepet i universitets- og høyskoleloven er strengt. Det å ha ulovlige hjelpemidler tilgjengelig på eksamensbordet, er fusk selv om kandidaten ikke har benyttet hjelpemidlene, men har lagt dem igjen ved en forglemmelse. Eksamen begynner ved bokkontrollen. Høyesterett la til grunn et strengt krav til aktsomhet. Høyesterett viste til at kandidatens eneste oppgave var å påse at de hjelpemidlene han hadde tilgjengelig, var i samsvar med regelverket. Høyesterett fant derfor at det var grovt uaktsomt av studenten å legge igjen ulovlige hjelpemidler selv om det skyldtes et øyeblikks uoppmerksomhet. Høyesteretts dom vil være retningsgivende ved nemndas avgjørelser i slike saker.

Om politattestsaker

Det følger av forskrift om opptak til høyere utdanning at det ved søknad om opptak til en rekke studier, skal fremlegges politiattest i forbindelse med søknad om opptak. Nemnda registrerer en økning i antall saker, og det antas at økningen skyldes at kravet håndheves mer konsekvent enn tidligere, og at kravet til politiattest nå omfatter flere studier. Alle sakene som nemnda har behandlet i 2017, gjelder mindre brudd på straffelovens bestemmelser om narkotikabruk og tyveri. Dette er forhold som fra fakultetenes side ikke har fremstått som tilstrekkelig kritikkverdige til å utelukke studentene fra utplassering på praksisplasser på studiet.

Om salærkrav

Det følger av uhl § 4-8 femte ledd at studenter som er mistenkt for fusk, har rett på å få utgifter til juridisk bistand dekket av institusjonen. Det samme gjelder for saker etter lovens §§ 4-9 og 4-10. Dette medfører samlet sett betydelige utgifter for institusjonen. Det følger av loven at det ikke skal faktureres for større beløp enn det som er nødvendig for å gjennomføre oppdraget. Nemnda ser det som viktig å håndheve denne begrensningen.